

Referat fra 5. møde i Plantesundhedsudvalget onsdag den 19. april 2023

Deltagere

Mogens Nicolaisen (forperson) (AU), Naja Ritzau Ishøj Nielsen (Dansk Gartneri), Iben Margrete Thomsen (KU), Marie-Louise Bretner (Dansk Skovforening), Lise Nistrup Jørgensen (AU), Per Boisen Andersen (Danske Havecentre), Ghita Cordsen Nielsen (SEGES), og Ole Søgaard Lund (Fødevarestyrelsen).

Fra Landbrugsstyrelsen (LBST) deltog Kristine Riskær, Jørgen Søgaard Hansen, May Birkemose og Jette Dau Andersen. Jeppe Rendbæk Andersen deltog under punkt 1-3. Marie-Louise Nielsen deltog under punkt 4. Signe Henriksen deltog under punkt 6.

Afbud

Nicolai Vitt Meyling (KU), Mette Vestergaard Madsen (AU), Søren Thorndal Jørgensen (Landbrug & Fødevarer) og David B. Collinge (KU).

1. Velkomst og godkendelse af dagsorden

Mogens Nicolaisen bød velkommen til mødet, som denne gang blev afholdt hos Landbrugsstyrelsen på Augustenborg Slot. Den udsendte dagsorden blev godkendt.

2. Meddelelser

En forhåndsorientering var udsendt vedr. nogle af dagsordenpunkterne forud for mødet.

Aktuelt:

2.1. Orientering fra Landbrugsstyrelsen

Udvalgets indstillingsperiode udløber med udgangen af 2023 og efter sommerferien udsender styrelsen breve til de indstillende organisationer med henblik på at indhente indstillinger af udvalgsmedlemmer for den kommende periode.

Derudover informerede Kristine Riskær om bemandsingssituationen og dynamikken for denne i de kommende år i Planter & Biosikkerhed. Der er nye teamledere og en del

generationsskifte forestår. Derudover pågår der forberedelser til det kommende danske EU-formandskab samt forhandlinger af store nye forordningsområder.

2.2. Orientering fra forpersonen

Lise Nistrup Jørgensen går snart på pension og Mogens Nicolaisen takkede Lise for indsatsen gennem årene i Udvalget.

2.3. Orientering fra udvalgets medlemmer

Der var ingen orienteringspunkter denne gang.

3. **Aktuelle emner fra kontrolområderne (sager behandlet i arbejdsgrupperegi under Udvalget)**

3.1. Gebyrstigninger for avlskontrol af planter og praksis for opkrævning for analyser

Landbrugsstyrelsen orienterede om den gennemførte gebyrstigning på avlskontrolområdet pr. 1. januar 2023, grundet ubalance. Ubalancen skyldes blandt andet at der er færre og færre virksomheder tilmeldt ordningen, hvilket fører til et reduceret provenu fra det årlige registreringsgebyr. Der vil blive gennemført en genberegning om et år for at følge med i balancen. Styrelsen oplever nogle udfordringer i forhold til at få de rigtige registreret, herunder internetbutikker med salg til private og havecentre med salg også til professionelle. Der er også udfordringer vedr. omkostningerne til laboratorieprøver, som vi styrelsen at sikre et øget lighedsprincip på, altså gebyrbelægge de laboratorieydelse, som skyldes behovet for prøvetagning i særlige situationer (eksportkrav samt EU-krav vedrørende visse højrisikoplantearter mv.). Styrelsen ser på løsningsmuligheder inkl. hjemmelssikring.

Ghita Cordsen Nielsen spurgte, om den samlede prøvemængde stadig er stigende, hvortil Kristine Riskær svarede, at ja, det er den til dels. Der kommer flere og flere EU-krav og flere eksportmarkeder kræver prøvetagning. Ole Søgaard Lund bekræftede at laboratoriet modtager flere og flere prøver til analyse på disse områder.

3.2. Nyt Tast-selv modul i luften (gartneriernes risikodata)

Landbrugsstyrelsen orienterede om det nye Tast selv-modul, som netop er lanceret til brug for indberetning af visse oplysninger fra gartneriers og planteskoler om deres produktion af planter til plantning.

Jeppe Rendbæk Andersen gennemgik, med henvisning til en udsendt faglig nyhed fra styrelsen, de parametre der er udvalgt til at skulle oplyse om, med henblik på styrelsens tilrettelæggelse af det risikobaserede plantesundhedstilsyn. Senere følger en pointberegnermodel, som ud fra det oplyste fra den enkelte virksomhed vil kunne angive en vejledende kontrolfrekvens og dermed give en øget transparens hvad angår grundlaget for dimensioneringen af styrelsens plantesundhedstilsyn i den enkelte registrerede virksomhed. Det er styrelsens opfattelse, at systemet indtil videre er modtaget ret positivt, idet der har været fokus på at det skal være nemt for

virksomhederne at indberette. Der har været afholdt webinarer om hvordan man bruger systemet.

Ghita Cordsen Nielsen spurgte, om der er pligt til at anvende systemet. Hertil svarede Jeppe, at de valgte parametre, der skal indberettes på, relaterer sig til forordningsbestemmelser om hvad der bl.a. kan påvirke omfanget af kontrol, så styrelsen har hjemmel til at kræve de valgte aspekter oplyst. Men styrelsen kan ikke kræve dem indberettet inden for en bestemt frist, udover dem der relateret sit til karakteren af produktionen (hvilke plantetyper/slægter/arter).

Mogens Nicolaisen spurgte til hvordan virksomhederne guides under indtastningen. Jeppe oplyste, at der er hjælpetekster i systemet.

Iben Thomsen spurgte, hvor tit man skal indberette. Jeppe svarede, at tankegangen er, at man gør det løbende, i takt med at der er ændringer af produktionen i virksomheden, men at man mindst skal indberette årligt (deadline 30. april, da visse af oplysningerne skal opdateres dér jf. EU-lovgivning).

Marie Louise Bretner håbede, at dette modul viser sig mere driftssikkert og hurtigt end øvrige Tast selv moduler på styrelsens områder.

Iben Thomsen spurgte, om der er flere parametre på vej i systemet til kvalificering af plantesundhedsrisici, for eksempel oplysninger om anvendt vandingsvand. Jørgen Søgaard Hansen svarede, at systemet vil kunne udvides med nye typer oplysninger, men at det først vil kræve at der etableres hjemmel til at kræve oplysningerne indberettet. Det vil kunne ske efter lovændring (hvis ikke hjemmel er der allerede) og ny bekendtgørelse om plantesundhedsrisici.

3.3. Plantepasoperatørernes eget tilsyn, plantesundhedskompetencer og registrering til kontrol

Landbrugsstyrelsen orienterede om at der er breve på vej ud til de registrerede virksomheder til plantesundhedstilsyn om, hvad de skal være opmærksomme på at sikre hvad angår deres eget løbende plantesundhedstilsyn i virksomheden forud for udstedelse af plantepas. Jeppe Rendbæk Andersen forklarede, at virksomhederne skal kunne dokumentere at de har gennemført eget tilsyn og at styrelsen har lavet en standardskabelon, som virksomhederne er velkomne til at bruge til formålet.

Ghita Cordsen Nielsen spurgte, om der ikke udarbejdes kulturspecifikke vejledninger, som virksomhederne kan læne sig op ad. Jeppe Rendbæk Andersen svarede, at der fra styrelsens side indtil videre alene foreligger skadegørerspecifikke faktaark. Jørgen Søgaard Hansen supplerede, at styrelsen på sigt gerne vil kunne stille yderligere information til rådighed via den læringsportal-løsning, styrelsen har underopbygning (PhytoDok).

3.4. Status for aktuelle emner på kartoffelkontrolområdet

Kristine Riskær orienterede om den øgede interesse for eksport af meristemplanter og -løsninger til forskellige markeder til lokal opformering. Vi er i Danmark interesserede i kun at have én dansk meristemsamling (inkl. backup), hvor alle sorter i opformering findes= Tystoftefondens samling.

Derudover oplyste Kristine Riskær, at styrelsen behandler to ansøgninger pt. om udsætning af materiale, der er frembragt via NGT-teknikker. Der er tale om sorter med sygdomsresistens.

Lise Nistrup Jørgensen bemærkede, at der ses stort behov for resistente kartoffelsorter mod kartoffelskimmel mv., idet der er en kritisk udvikling som betyder manglende adgang til virksomme bekæmpelsesmidler.

4. Aktuelle sager på internationalt plan

Aktuelle emner:

4.1. Status for:

- processen med revidering af EU-lovgivningen på markedsdirektiv-områderne (frø og andet planteformeringsmateriale "PRM") og forventning om forslag fra Komm. til juni 2023

Landbrugsstyrelsen henviste til det bilagsmateriale, der var brugt på udvalgets forrige møde og hvor der var en opfordring til at give input til styrelsen om ønsker til et kommende PRM-forslag. Jørgen Søgaard Hansen opfordrede til at give input, da det fortsat er relevant at høre branchernes mening.

Flere gav udtryk for at det er meget ukonkret hvad der ønskes af input og dermed vanskeligt at forholde sig til. Der ses behov for at styrelsen bliver mere præcise om hvad man vil have af input og om hvordan man fokuserer det fra erhvervsside.

Styrelsen oplyste, at det forventes at Kommissionen på PRM-området vil foreslå én forordning om det forstlige formeringsmateriale, og én samlet forordning om de øvrige områder, dog ikke om prydplanteformeringsmaterialet, som forventes holdt adskilt og fortsætte i sin nuværende egne direktivform og -indhold.

- forventet ny EU-lovgivning om nye forædlingsmetoder (New plant breeding technologies (NPBTs/NGT))

Kristine Riskær orienterede om at et nyt selvstændigt NGT-forordningsforslag fortsat forventes fremlagt, samtidigt med de øvrige delpakker. Det noteredes, at det tidligere EU-land UK har lavet en lovgivning på området allerede. Det fremstår mere liberalt end hvad der forventes i EU-forslaget og tænker ikke så meget økologi ind som vi gør i EU.

Det centrale i forhold til det kommende EU-forslag er en sondring af, hvornår noget bliver GMO og om NGT kan accepteres ikke at være GMO. DK-forhandlingspositionen er at visse slags NGT bør accepteres som ikke-GMO og ikke kun på planteområdet. Teknikkerne ønskes også at kunne bruges på mikroorganismeområdet.

Det blev aftalt at der gives en mere uddybende orientering om GMO og NGT på udvalgets næste møde.

- forventede regelændringer under plantesundhedsforordningen på plantepas- og importområderne (jf. evalueringerne af nuværende regler)

Landbrugsstyrelsen orienterede om de forventede elementer i et forslag til revision af plantesundhedsforordningen, som forventes fremsat sideløbende med PRM-pakken. Der bliver tale om ændringer på plantepasområdet, importområdet samt vedr. en samling af reglerne om de regulerede ikke-karantæneskadegørere ("RNQP") under plantesundhedsforordningen.

- forventede uændrede direktivregler om prydblanteformeringsmateriale

Styrelsen oplyste, at det forventes at Kommissionen på PRM-området vil foreslå én forordning om det forstlige formeringsmateriale, og én samlet forordning om de øvrige områder, dog ikke om prydblanteformeringsmaterialet, som forventes holdt adskilt og fortsætte i sin nuværende egne direktivform og -indhold.

4.2. Forberedelse til EU-audit i Danmark om plantepas; oktober 2023

Kristine Riskær orienterede om at Kommissionens auditteam på plantesundhedsområdet aflægger Danmark et besøg til efteråret for at auditere os på plantepasområdet. Styrelsen skeler til resultaterne af tilsvarende audits i andre medlemslande.

Marie-Louise Nielsen uddybede og forklarede hvilke forberedende aktiviteter, Landbrugsstyrelsen har sat i gang og har planlagt forud for audit. De valgte fokusområder for vores forberedelse er særligt:

- Registrering af virksomhederne til kontrol og godkendelse af plantepas
- Operatørernes eget tilsyn og kontrollørernes kompetencer til at forholde sig til kontrol af virksomhedernes eget tilsyn af sine kritiske punkter

Det er P&B. som skal til eksamen, ikke virksomhederne.

Per Boisen Andersen oplyste, at registrerings- og kontrolkravene til havecentre ikke er ens i EU-landene. Flere lande stiller ikke krav om registrering af havecentre med salg til anlægsgartnere/kirkegårde mv.

Jørgen Søgaard Hansen bekræftede dette billede af situationen og nævnte, at dette også er kommet frem fra drøftelserne i den EU-arbejdsgruppe, Kommissionen hr etableret om plantepas.

Kristine Riskær nævnte, at registreringskrav for operatørerne på grønttorvet (KGT) måske også bliver et fokusområde under forberedelserne og under audit.

5. Emner af relevans for import/eksport

- 5.1. Import: EU-importkrav som giver udfordringer (eksempel: *Xylella*/import fra Vietnam)

Naja Ritzau orienterede om en fortsat udestående sag vedrørende blokering for eksport fra Viet Nam til EU for stiklinger af plantemateriale, der er vært for *Xylella fastidiosa*. Danske virksomheder mangler materialet, der normalt importeres via Nederlandene, og der har været arbejdet for en løsning, foreløbigt dog uden held. EU kræver vietnamesisk erklæring om landefrihed for *Xylella fastidiosa*, understøttet af monitoringer, eller alternativt en erklæring om område- eller virksomheds-frihed.

Landbrugsstyrelsen havde, da EU-reglen blev indført, sonderet om der skulle være konsekvenser for dansk import. Da der ikke var tale om direkte import til DK kunne styrelsen ikke se, at det havde direkte relevans for danske produktionsvirksomheder og bragte derfor ikke særinformation om det. Belært af sagen bør dialogen med branchen styrkes og mere information fra branchen til myndigheden om, hvilke typer dansk produktion der bygger på formeringmateriale og halvfabrikata, som importeres, kan formentlig ruste branchen bedre mod tilsvarende problemer en anden gang.

5.2. Eksport: Behov for og ønsker om markedsåbninger

Kristine Riskær gav en indflyvning om vigtigheden af at vedligeholde dialog med branchen om hvad der er vigtigst for Danmark. Jørgen Søgaard Hansen supplerede, at der er en EU-liste over potentielle SPS-problemer (problematiske barrierer) på eksportmarkeder, som løbende opdateres og hvor styrelsen giver input hvis relevant.

Aktuelt er der de britiske importskærper til oktober at holde øje med. Der forventes indført krav om plantesundhedscertifikater og obligatorisk importkontrol af flere varegrupper, herunder afskårne juletræer og pyntegrønt. Det vil komme lige midt i den store eksportsæson for juletræer. Så snart der er en mere præcis udmelding om krav skal vi have fokus på hvad der skal tjekkes for.

Iben Thomsen nævnte, at man bør være opmærksom på at billearten *Cryptocephalus pini*, som vil være mere relevant til GB end *Ips*-arterne, ikke forekommer på de eksporterede varer til GB.

6. Aktuelt om planteskadegørere og nye trusler

6.1. Flere fund i Danmark af karantæneskadegørere det seneste år (væksthusproduktion)

Der henvises til udsendt bilag med baggrundsinformation forud for mødet.

Kristine Riskær orienterede om, at der i år har der været hele fem sager i Danmark med udbrud eller behov for sonderinger vedrørende mulige forekomster af karantæneskadegørere inden for kort tid. Det har afstedkommet, at vi i styrelsen har haft anledning til at se mere systematisk på procedurerne i udbrudssituationer og sonderende faser.

Ghita Cordsen Nielsen spurgte, om der er et mønster at spore og om der er fællestræk. Landbrugsstyrelsen oplyste, at det ikke er tilfældet, dog er der fællestræk hvad angår smittekilden i tredjeland i forhold til udbruddene af *Coccotrypes* sp. i *Ficus*-planter.

En enkelt af sagerne er stadig åben. For de øvrige er der konkluderet og afrundet.

Iben Thomsen refererede til en nyhed, som Landbrugsstyrelsen havde sendt bredt ud og som handlede om at holde øje med karantæneskadegørere, når man går skovtur. Der blev brugt eksemplet med fundet af *Coccotrypes*, hvilket var meget misvisende, idet denne barkbilleslægt kun vil kunne findes under væksthushold i Danmark. Opfordrede til at medieomtale om plantesundhed blev sikret mere målrettet til de enkelte situationer og temaer.

6.2. Status for arbejdet med skadegørerspecifikke bilag til beredskabsplaner om de EU-prioriterede karantæneskadegørere

Der henvises til udsendt mødebilag inden mødet, med eksempel på udkast til skadegørerspecifik beredskabsplan (*Popillia japonica*)

Jørgen Søgaard Hansen introducerede til emnet. Baggrunden for arbejdet med de skadegørerspecifikke bilag til beredskabsplanen er et EU-krav om at de skal foreligge senest august 2023 for de EU-prioriterede karantæneskadegørere, som har relevans for os. På EU-plan er der blevet lavet en liste med linksamling til det materiale, som de enkelte EU-lande allerede har lavet, med henblik på at hjælpe og inspirere hinanden.

Landbrugsstyrelsen har haft bestilt bidrag til skrivearbejdet fra KU og AU vedrørende særligt de biologiske aspekter og har modtaget de fleste bestilte bidrag. Der arbejdes på højtryk i styrelsen med at sætte det sammen og skrive på det udestående og når der foreligger udkast, vil Plantesundhedsudvalget som tidligere aftalt modtage udkast til evt. kommentering.

Ghita Cordsen Nielsen kommenterede på udkastet om *Popillia japonica* og fandt, at teksten kunne forbedres på flere områder, herunder hvad angår en mere klar struktur, en rensning for uvedkommende tekstbidder og en præcisering af hvad der er væsentlige værtsplanter under danske forhold og hvad de konkrete bekæmpelsesmuligheder er. Derudover billedmateriale med forvekslingsmuligheder.

Iben Thomsen oplyste, at der er et kombineret EU/EPPO-initiativ om dannelse af et nyt netværk om askepragt bille. Mathias fra KU kunne være interesseret i at deltage i netværket.

6.3. Status for tomatskrumpevirus og om revision af EU-reglerne

Landbrugsstyrelsen oplyste, at der fortsat, såvel i EU som i Danmark, er stor fokus på denne skadegører, som stadig ikke forekommer i Danmark. Der har været et godt samarbejde med gartneriområdet om at få beskrevet en handlingsplan ved udbrud samt om hygiejneforanstaltninger hos avlerne af tomat og peber.

Det drøftes løbende i plantesundhedskomiteen, hvad den fremtidige EU-regulering for skadegøreren skal være. Nogle advokerer for karantæneskadegørerstatus, andre for en status som reguleret ikke karantæneskadegører (RNQP). Hasteforanstaltningen, som er eneste lovgivning nu, er under revision og indeholder krav om monitoringer i medlemslandene. Disse vil blive videreført, sammen med importkrav og specifikationer af mindstekrav ved udbrudssituationer, hvorefter der lægges sop til en genovervejelse af reglerne næste år.

6.4. Status for undersøgelsesprogrammerne for planteskadegørere.

Landbrugsstyrelsen orienterede om den opståede situation i EU med svigtende medfinansieringsgrad grundet for store træk på puljen på dyre- og plantesundhedsområdet.

Det danske program videreføres som planlagt, med henblik på at nå at inkludere alle relevante karantæneskadegørere for os i programperioden indtil udgangen af 2027. Det vil kræve at der mindst inkluderes 60 karantæneskadegørere i det danske program årligt, med løbende udskiftning.

Nogle af skadegørerne på EU-karantænelisten er nye og har ikke været underlagt en videnskabelig vurdering af relevans for Danmark. Landbrugsstyrelsen har indledningsvist selv vurderet relevansen mhp at kunne opstille et flerårigt program. Det kan komme på tale at bestille vurderinger af en delmængde af de ny-listede karantæneskadegørere hos universiteterne.

For at kunne tilrettelægge undersøgelsesarbejdet fokuseret og efterleve EFSA-anbefalingerne til systematik har Landbrugsstyrelsen behov for bedre redskaber og overblik over værtsplanteforekomster og -udbredelse i Danmark.

Landbrugsstyrelsen henviste til en ny [video](#) fra Eurisy-netværket om brug af satellitdata (remote sensing). Marie-Louise Bretner nævnte i den sammenhæng, at remote sensing også bruges i skovprogramsammenhænge (kulstofopgørelse, biodiversitet og sundhed) og vil blive anvendt mere i fremtiden. Teknikken udvikles fortsat. Dog er det vigtigt at det spiller sammen med en "on ground monitoring" for at konkretisere/verificere observationerne.

7. Orientering om øvrige aktuelle emner

7.1. Det plantedagnostiske område (v. FVST lab.)

Ole Søgaard Lund orienterede om præstationsprøvningserne, som de europæiske referencelaboratorier (EURL's) tilrettelægger for de nationale referencelaboratorier (NRL's). Baseret på resultaterne af prøvningerne laver EURL's rapporter om resultater og herunder afvigelser. DANAK kan følge op på resultaterne hvad angår det danske referencelaboratorium. I 2021 er der gennemført 14 tests. Alle resultater blev bedømt meget tilfredsstillende hhv. tilfredsstillende for DK. Det danske NRL laver en årsrapport til styrelserne i SE og DK, hvor man kan se flere detaljer. Jordbrugsstyrelsen i Sverige har aftale med laboratoriet om at de også er nationalt referencelaboratorium for Sverige.

Der er 18 fastansatte på lab. i Ringsted. I sæsonerne op til 23 i alt, oplyste Ole.

7.2. Forskningsområderne

Iben Thomsen orienterede om problemer med lærkekæft i Jylland på europæisk lærk. Man troede at problemerne var reduceret eller løst med hybridlærkens introduktion og

dennes resistens mod lærkekræft, men det er ikke tilfældet, da sygdommen stadig florerer.

Iben oplyste også, at hun er formand for en vurderingsgruppe om *Phytophthora ramorum* i VKN plantehelse gruppen i Norge.

Iben oplyst endeligt, at der i regi af EPPO mykologipanel-arbejdet er mange diagnostiske protokoller under revidering.

Lise Nistrup Jørgensen henledte opmærksomheden på ny sygdom set på engrapgræs, forårsaget af *Urocystis agropyri*. Angreb er set hos dansk præbasis-frøproducent.

7.3. Brancheområderne

Der var ingen informationer denne gang.

8. Eventuelt, herunder fastsættelse af tidspunkt og sted for næste møde

Kristine Riskær nævnte et ønske om at Plantesundhedsudvalget her op til en ny indstillingsperiode tager en evaluerende snak om, hvorvidt det er det rigtige, der tages op på udvalgmøderne og om man vurderer at udvalget fungerer godt.

De umiddelbare reaktioner var, at de behandlede emner er relevante og gode og at mange af emnerne er spændende og fagligt relevante at høre om. Det er positivt, hvis styrelsen giver udvalgets medlemmer og de bagvedliggende brancher hints og opgaver med hjem, som er relevante for dem og altså er fokuserede for branchekredsen. Meget af det, der høres på udvalgmøderne, vurderes at hænge sammen med andet man som udvalgsmedlem bestrider i øvrigt på sit fagfelt. Derudover vurderes det at have stor værdi, at møderne igen afholdes som fysiske møder, så man får talt med udvalgskolleger, man ellers ikke vil nå under onlinemøder.